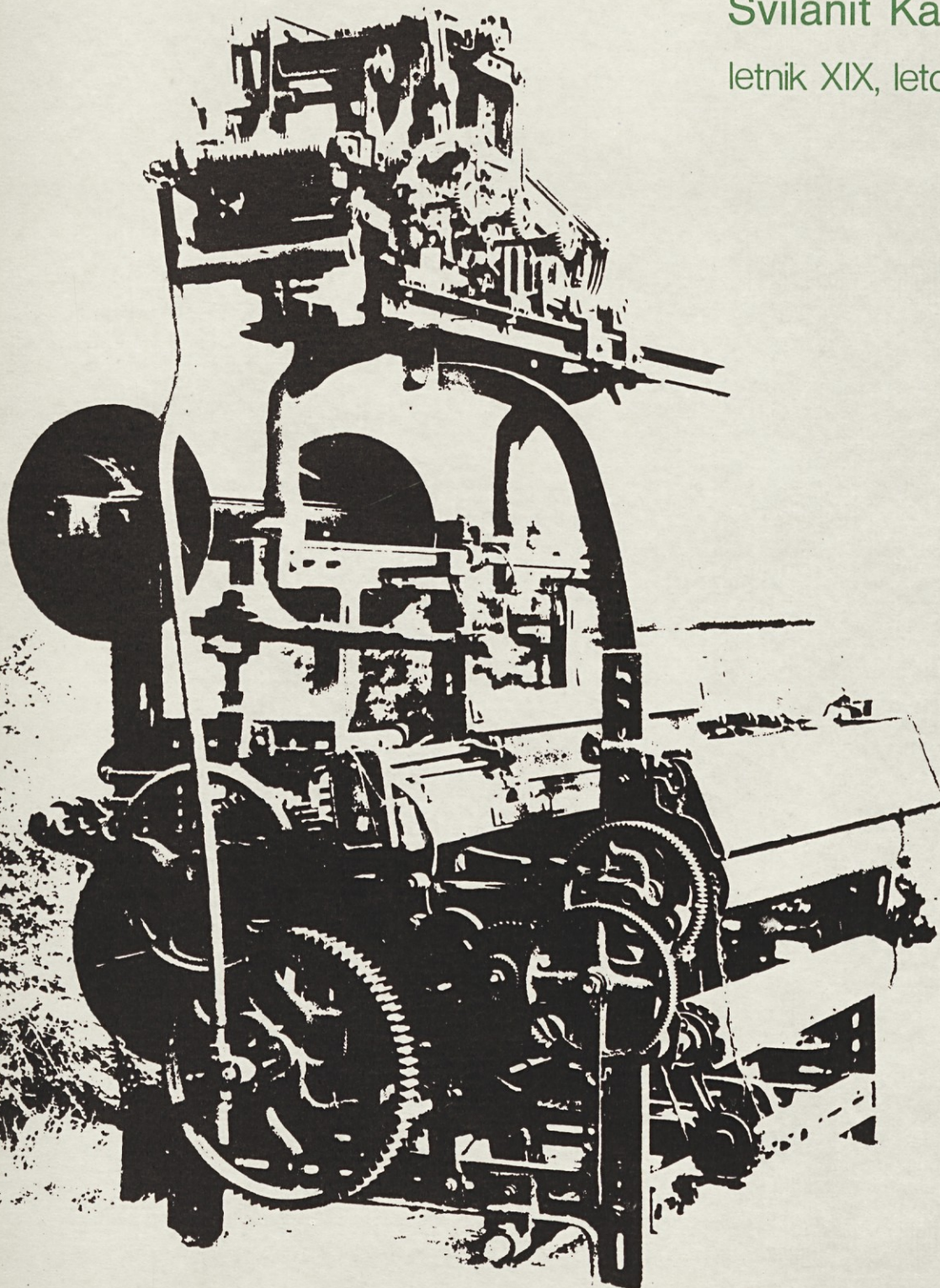

KAMNIŠKI TEKSTILEC

glasilo delovne
organizacije
Svilanit Kamnik

letnik XIX, leto 1981, št. **11-12**

SREĆNO

Ob Novem letu

Ob zaključku poslovnega leta ugotavljamo, da je za nami leto, katero nam je prineslo mnogo presenečenj na področju gospodarstva. Resno smo se srečevali s problemi stabilizacije, ki je posledica težke gospodarske krize v svetu, posebno pa še težke devizne situacije v Jugoslaviji.

V minulem letu beležimo precejšnje zatišje na področju investicijske dejavnosti, ki je posledica velikih investicijskih vlaganj v preteklih letih in sedaj moramo pokriti anuitete, tako za investicije v zgradbe kot tudi v strojno opremo. Drugi razlog pa je splošno zmanjšanje investicij in omejitev uvoza opreme v letu 1980. Tako nismo mogli izkoristiti niti 10 % deviznega priliva iz našega izvoza. Naročeno opremo v inozemstvu pa smo morali dati ponovno v plan uvoza v letu 1982. Vse napovedi kažejo, da tudi v prihodnjem letu ni veliko možnosti, da bi lahko izkoristili dovoljeno kvoto deviz za uvoz opreme.

Proizvodnja je potekala v zelo težkih pogojih, saj so bili na dnevnem redu problemi zaradi preskrbe z reprodukcijskim materialom v obeh TOZD.

Problemi proizvodnje bi bili še mnogo hujši, če si ne bi zagotovili tako velikega izvoza in s tem tudi možnosti plačevanja materiala našim dobaviteljem s potrebnimi deviznimi sredstvi. Kljub vsem tem ukrepom smo izgubili 2 % proizvodnje v frotirju. To je bil pravi udarec za prodajno službo, ki ni mogla zadostiti povpraševanju po frotirju na domačem trgu. Izredno so nas presenetile zapore pri uvozu barv in kemikalij, tako da smo imeli zaradi tega zakasnitve tudi pri dobavah inozemskim kupcem.

Kljub velikim težavam pri poslovanju smo dosegli zadovoljive rezultate, napram letu 1980 smo povečali dohodek kar za 46 % (ocenjeno) v frotirju, povečali smo produktivnost dela za cca 9 %, ocenjujemo, da bo ostanek čistega dohodka za sklade za 58 % večji, kot je predviden s planom. Pri vseh teh rezultatih moramo poudariti, da smo izvoz, kot eno najpomembnejših postavk povečali napram letu 1980 za 41 %, računano po tečaju ZIS-a. Zahvaljujoč se tako velikemu izvozu so bili naši zastoji v proizvodnji, v primerjavi z drugimi proizvajalci, ki jim je stalo tudi do 30 % proizvodnih kapacitet, res minimalni. Računajoč na še veliko večje težave pri poslovanju v letu 1982, posebno na problem nabave bombažne preje in na povečano devizno pokrivanje predvidevamo nadaljnje povečanje izvoza za 12 do 16 %. S tem bi si

zagotovili še trdnjše temelje poslovanja Svilanita in bi veliko pripomogli k reševanju devizne situacije naše domovine.

Poslovanje naše temeljne organizacije Svila je bilo v minulem letu še težje, saj so tudi tu bili veliki problemi z uvozom repromateriala. Še danes leži več pošiljk blaga na carini. Svila se srečuje s posebnim problemom sezonske prodaje, saj je skozi celo leto bila prodaja manjša in šele z mesecem septembrom se je začela popravljati situacija v prodaji. Do konca leta je TOZD Svila napravila več prometa kot v vseh prejšnjih mesecih. Svoje probleme skušajo rešiti v tej temeljni organizaciji tako, da iščejo nek nov proizvod, ki ne bi bil tako izrazito vezan na sezono. Tako bi si radi popravili poslovanje, saj jih pestijo veliki stroški, ki jih ima z novimi prostori. Kljub težkim pogojem gospodarjenja pa se ocenjuje, da bo dohodek večji za 19 % kot v minulem letu.

Sorazmerno dobri uspehi poslovanja v DO so nam omogočili, da smo dvignili osebne dohodke na primeren nivo in smo jih povečali tako, da smo zmanjšali razmerje med najnižjim in najvišjim osebnim dohodkom. Uvedli smo dodatek za izmensko delo, kar je zopet pripomoglo k zviševanju osebnih dohodkov velikemu številu zaposlenih delavcev z nizkimi osebnimi dohodki. Pri vsem tem pa nam je uspelo, da smo se z osebnimi dohodki gibali v skladu z družbenim dogovorom in nismo kršitelji. Tudi na področju družbenega standarda nismo mirovali, povečali smo počitniške kapacitete za 4 prikolicice in tako omogočili čim večjemu številu zaposlenih letovanje na morju ali v toplicah. Tudi za družbeno prehrano smo morali prispevati veliko več sredstev z ozirom na visoko rast cen, osebni prispevek pa je ostal na isti višini. Pristopili smo tudi v organizacijo zobne ambulante, katera naj bi začela obratovati konec prvega kvartala leta 1982. S tem bomo omogočili našim delavcem rešiti problem popravila zob. V Kamniku so v zobozdravstvu izredno dolge čakalne dobe, zato se že nekaj časa intenzivno ukvarjamo s tem, da bi ta problem rešili vsaj za naše delavce.

Pred nami je novo poslovno leto, v katerega gledamo z veliko skrbjo in pričakovanjem, kaj vse nam bo prineslo. Še naprej lahko pričakujemo velike težave s surovinami, vprašljiva je tudi kupna moč, ki že upada. To bomo seveda občutili v slabši prodaji naših izdelkov. Lahko nas prizadeje tudi energetske težave, zato moramo biti pripravljeni na vse. Prav navedeni razlogi pa zahtevajo od nas veliko več naporov in storiti moramo vse, kar je v naših močeh. Truditi se bomo morali, da bi dosegli čim boljše izkoriščenost delovnega časa, boljše organizacijo dela, varčno ravnanje s sredstvi in materialom, s katerim delamo.

Težke razmere vedno zahtevajo, da se ljudje bolj združijo, večjo enotnost in tovarištvo, ker le na ta način je možno prebroditi vse težave, ki bi nas doletele.

Na zaključku želim vsem članom kolektiva Svilanit in njihovim svojcem, USPEŠNO, ZDRAVO IN ZADOVOLJNO LETO 1982.

**OSEBNO IN VAŠO SKUPNO SREČO
V LETU 1982 VAM ŽELI TUDI**

Uredniški odbor

Nič ni tako dobro, da ne bi moglo biti še boljše

30. septembra 1981 je v Beogradu CK ZKJ razpravljal o aktualnem gospodarskem položaju v državi in o nalogah zveze komunistov. Sekretar predsedstva CK ZKJ tov. Dobroslav Čulafić je v svojem uvodnem govoru poudaril, da so sedanje gospodarske težave posledica večletnih gospodarskih gibanj in neustrezne ekonomske politike in so se te pokazale na področju ekonomskih odnosov s tujino in zlasti v državni plačilni bilanci. Na področju uresničevanja gospodarske stabilizacije ne smemo podcenjevati rezultatov, ki smo jih dosegli, vseeno pa moramo jasno in nedvoumno ugotoviti, da z njimi ne moremo biti zadovoljni. Eden izmed vzrokov, da nismo uresničili pričakovanih rezultatov v izvajanju ekonomske stabilizacije je v tem, da nekatera vodstva organizacije in člani ZK še do danes niso spoznali in sprejeli, da se je naša dežela znašla v velikih ekonomskih težavah. Zavaljo tega niso svojega obnašanja tam, kjer delajo in živijo, prilagodili realnim razmeram, niso izdelali konkretnih programov ukrepov in akcij za uresničevanje nalog politike stabilizacije v svojem okolju in tudi ne vodijo v tem smislu organizirane akcije.

Za rešitev tega stanja moramo storiti vse, da bi preprečili nadaljnje poslabšanje gospodarskega položaja ter odstranili vse nevarnosti za likvidnost naše države v mednarodnih odnosih in hkrati moramo zavzeto ugotoviti in tudi odstraniti bistvene vzroke za sedanje neugodne gospodarske tokove ter jih usmeriti v stabiliziranje gospodarskega položaja.

CK ZKJ je sprejel na osnovi uvodnega referata in razprave 12 stališč ter zavezal vse organizacije in vodstva, da čim preje naredijo preobrat v svojem političnem, praktičnem in vsakodnevnem delu in ga v celoti prilagodijo uresničevanju politike gospodarske stabilizacije.

TOV. JENKO: Seja CK ZKJ je postavila tudi obvezo zmanjšanju vseh indirektnih stroškov, kot so izdatki za reprezentacno, potni stroški v državi in tujini.

Kako je s koriščenjem teh sredstev v Svilanitu?

V Svilanitu v skladu s stališči resolucije mesečno spremljamo gibanje indirektnih funkcionalnih izdatkov in se koriščenje teh giblje v dovoljenih mejah. V desetih mesecih letošnjega leta smo porabili za te namene 264 milijonov dinarjev oz. faktor 1,08 glede na dohodek. Enak faktor smo imeli dosežen tudi v letu 1980, ob porastu cen pa so ti stroški realno manjši.

Ocenjujem, da teh sredstev ne koristimo neracionalno in nekontrolirano, kampanjsko zmanjševanje pa bi lahko imelo dolgoročne posledice na poslovanje. S povečano prodajo na tujem trgu se je povečalo tudi število potovanj v tujino, ob povečanju stroškov letalskih vozovnic so se s tem povečali tudi stroški v primerjavi na lansko leto, dosežen izvoz pa te stroške opravičuje. Strokovni kader obiskuje vse važnejše sejme proizvajalcev frotirja in strojne opreme, brez obiskov teh sejmov bi stroške lahko znižali, čez čas pa bi rezultati poslovanja in uspešnost prodaje bili sigurno manjši. V reklamo v Svilanitu vlagamo sorazmerno malo, kupce pa moramo

informirati o naših novih proizvodnih programih. Trenutno po Jugoslaviji teče propagandna akcija za kravate in Kolor brisače in ugotavljamo, da so rezultati vidni in s tem sredstva upravičena.

Za leto 1981 ocenjujem, da bo poraba teh sredstev v okviru resolucije in planirane višine. Posebnih ukrepov za zmanjševanje teh sredstev nismo sprejemali, čeprav je naš količnik nekoliko iznad povprečnega količnika tekstilne industrije mislim, da je naš asortiman le nekoliko specifičen, zato obstajajo tu tudi nekoliko različni pogoji prodaje, saj bi tu lahko govorili o nefunkcionalnih izdatkih.

TOV. SELJAK: V letošnjem letu je bilo v proizvodnji zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala približno 10.000 ur izpada proizvodnje, kar predstavlja približno 2 % realizirane proizvodnje v 9 mesecih. Na seji CKJ so govorili tudi o dohodkovnem povezovanju organizacij združenega dela proizvajalk surovin in repromateriala ter predelovalcev, o skupnem izvozu in o delitvi dohodka. Kako deluje Svilanit na tem področju povezovanja in kako bo s preskrbo surovin v prihodnjem letu?

Naše želje so, da se bolj tesno povežemo v vsej reprodukcijski verigi

Izpad proizvodnje je nastal v prvi polovici leta zaradi močne usmerjenosti Predilnice Litija na izvoz in zaradi neurejenih cen bombažne preje na domačem trgu. Predilci so v izvozu dosegali višjo ceno in je bila prodaja na domačem trgu manj zanimiva.

Svojima dobaviteljema Predilnicama Litija in Škofja Loka Svilanit že vrsto let plačuje bombažno prejo deloma z devizami in tudi v letošnjem letu je svoje obveznosti poravnava. Zaradi tega so bile dobave mnogo boljše kot pri ostalih tkalnicah, žal pa niso v celoti zadostile naših potreb. S strani porabnikov bombažne preje v ljubljanskem območju je bil interes skupnega vlaganja za razširitev predilniških kapacitet za bombažno prejo, vendar predilci za to niso zainteresirani, ker je tovrstna proizvodnja za njih dohodkovno manj zanimiva, nakupi bombaža pa vedno težji, ker ni na razpolago deviz za sezonske nakupe, ko je ta surovina po žetvi cenejša.

Kljub temu, da Svilanit predilnicam tekoče plačuje in izpolnjuje dogovorjeno devizno plačevanje za bombažno prejo, dobava za naslednje leto ni zagotovljena, ker tudi predilnice niso normalno založene z bombažem.

Tako kot s Predilnicama Litija in Škofja Loka, smo podpisali samoupravne sporazume o deviznem plačevanju tudi z Mariborsko tekstilno tovarno in Dalmatinko, ki nas oskrbuje s sukanci.

Ti samoupravni sporazumi v glavnem obsegajo obveznost deviznega plačevanja proizvajalcem v dogovorjeni višini, rizik

izvoza pa je večji pri končnih izvoznikih, saj se pri izvozu surovin običajno dosega večja cena kot pri izvozu končnih potrošnih izdelkov, kot so brisače in plašči.

V zadnjem času tečejo razgovori o investiranju dela sredstev za nerazvite v predilnico INTEKS v Makedoniji, da bi razširili njene predilniške kapacitete, pri čemer naj bi sodelovalo več tkalnic iz Slovenije. Inicijator te akcije je Splošno združenje tekstilne industrije, poleg Svilanita pa so v razgovore vključeni še Dekorativna, Induplati, Tosama, Metka, idr. Seveda pa rezultatov takšnega sodelovanja ne moremo pričakovati takoj, sporazumi in pogoji se pripravljajo in bodo predloženi v kratkem tudi samoupravnim organom.

V naslednjem letu vprašanje preskrbe z bombažno prejo še ne bo urejeno in možni so tudi večji izpadi proizvodnje. S predilnicami se skušamo dogovoriti, da bi nam dobavljale zadostne količine preje za našo proizvodnjo, obstajajo pa tudi elementi, ki so izven moči predilnic in s tem je realnost naših planov proizvodnje vprašljiva. Svilanit pa bo z ustvarjenim izvozom izpolnjeval svoje obveznosti do dobaviteljev in tako lahko upamo, da bodo dobavitelji v okviru možnosti tudi dobavljali prejo.

TOV. NOVAK: S kakšno problematiko se srečuje TOZD Svila z ozirom na dejstva, da uvaža prejo in tkanino, da je izvoz le simboličen, da se potrošnik kravati lahko odreče?

Iščemo dopolnilni proizvodni program

TOZD Svila ima močno sezonski proizvodni program in je realizacija prodaje v poletnih mesecih zelo nizka. V šestih mesecih letošnjega poletja smo prodali toliko kot v dveh jesenskih mesecih. Tudi izgledi za naslednje zimske mesece so dobri. Takšno proizvodnjo in prodajo pa spremljajo številne težave.

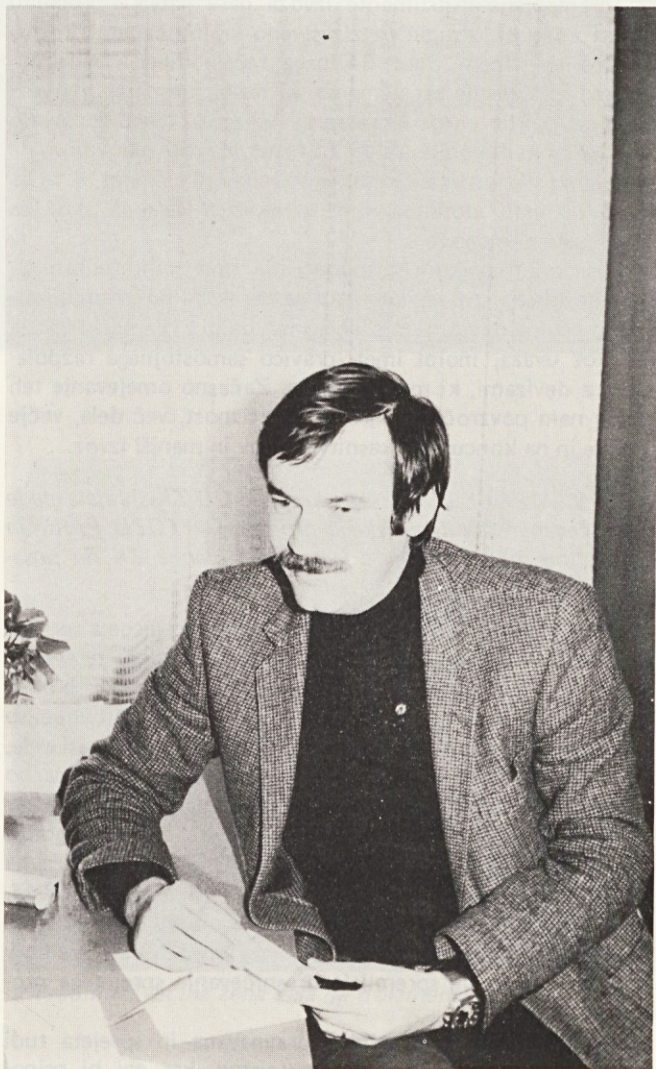
Delno smo proizvodni program že razširili, saj proizvodnje kravate ne povečujemo, uvajamo pa rute in šale, žal pa so tudi ti artikli prodajni v istih mesecih kot kravate. Intenzivno iščemo proizvodni program, ki bi tekel skozi celo leto ali pa celo bolj intenzivno v poletnih mesecih. Nekaj težav so nam povzročile tudi povišane cene reprodukcijskega materiala ob naših, dve leti nespremenjenih cenah. Zavedali smo se, da kravata ni potrošni artikel in da imamo dokaj močno konkurenco in zato cen nismo spreminjali. Proizvodnja kravate je zahtevna in iz uvoza se oskrbujemo s prejo za osnovo ter z blagom za dopolnjevanje asortimana. Čeprav z izvozom ustvarimo le malo lastnih deviz, si s poslovno tehničnim sodelovanjem s Plavo Laguno v Poreču zagotavljamo celotno pokrivanje naših potreb po devizah. Glede na trenutno devizno situacijo je pri tem prenašanju deviz nekaj težav, v splošnem pa poteka to sodelovanje pri izdelavi kravate za naše potrebe in devizno pokrivanje v redu že vrsto let. Kratkoročno smo težave premostili s termiskim nakupom deviz pri

poslovni banki in jih bomo sedaj vračali iz prispelih sredstev iz Plave Lagune.

Na področju uvozno-izvoznega poslovanja tečejo napori v dveh smereh: s tekstilno tovarno Pazinka se dogovarjamo o dobavi osnovne preje, pri tem je nekaj težav glede na kvaliteto in manjše količine, napravili pa smo tudi nekaj korakov v izvozu naših izdelkov, predvsem rut, izvoz kravate pa je možen predvsem na klirinško področje.

V sami proizvodnji bomo naš asortiman še naprej prilagajali modi in potrebam tržišča, saj nam le prodani izdelki zagotavljajo normalno proizvodnjo in poslovanje ter odplačevanje anuitet za nove proizvodne prostore.

TOV. KUŽNIK: Izvoz je postal izredno pomemben dejavnik našega gospodarjenja. Glede na že dosedaj močno izvozno usmeritev Svilanita se postavlja vprašanje, ali lahko še več izvažamo in s tem ustvarjamo tudi dohodek in s kakšnimi problemi se pri izvozu naših izdelkov srečujete?

Instrumenti za spodbujanje izvoza morajo biti stalni in realni

V letošnjem letu bomo izvozili za približno 100 milijonov deviznih dinarjev naših izdelkov in to skoraj izključno na konvertibilno področje, majhen delež pa tudi v državi v razvoju. Glede na leto 1980 bo indeks izvoza 119, za leto 1982 pa načrtujemo povečanje za 16 % glede na leto 1981. Takšne izvozne rezultate pa lahko dosegamo samo zaradi dolgoletne prisotnosti naših izdelkov na tujem trgu ter z uspešno vključitvijo naših kopalnih in hišnih plaščev na skandinavskem tržišču. Izvoz konfekcije pa je postal tudi

naša nadaljnja izvozna usmeritev. Svilanit ima pri tujih kupcih ugled tako zaradi kvalitete, kakor tudi zaradi točnosti rokov dobav. Reklamacije oz. pripombe na naše izdelke so redke in nepomembne, zatika pa se nam pri malenkostih, kot so n.pr. nekvalitetna embalaža, težave pri uvozu repromaterialov itd. Nerazumljivo mi je, da kot močan izvoznik ne moremo uvoziti potrebnih reprodukcijskih materialov in s tem normalno realizirati dogovorjenih izvoznih pogodb. Uvozno politiko imamo premalo selektivno in tako kratkoročno, da je za normalno delo in proizvodnjo nesprejemljiva.

Govoriti o ustvarjanju dohodka v izvozu se na dolgi rok ne da, v kratkem času pa se ne da povečati izvoza. Naši kupci nam priznavajo normalno rast cen od 3 do 10 odstotkov, naša inflacija in vrtoglava rast stroškov pa jih ne zanima. V Zahodni Evropi, kamor največ izvažamo, so s svojimi izdelki močno prisotni tudi Portugalci in Brazilci, trgovina pa kupuje tam, kjer je boljše in cenejše. V lanskem letu se nam je situacija trikrat močno spremenila tako, da smo glede na spremenjene instrumente izvoza naše izdelke prodajali enkrat z izgubo, drugič pa z bistveno višjimi cenami, kot so bile na domačem trgu. Realnega tečaja dinarja nimamo, izvozne stimulacije sprejemamo za nazaj, prodajati pa moramo od pol do enega leta naprej. V izvozu težko govorimo o ustvarjanju dohodka, velikokrat smo močno zadovoljni, da pokrijemo vse stroške. Dohodek v izvozu ni element, ki bi ga lahko planirali, dohodkovnim vidikom prilagajati izvoz pa zaradi tega ni mogoče.

V sedanjih pogojih gospodarjenja smo zainteresirani za tolikšen obseg izvoza, kot nam ga narekuje pokrivanje lastnih potreb po devizah. Mišljenja smo, da bi Svilanit, ki izvažava več kot uvaža, moral imeti pravico samostojnega razpolaganja z devizami, ki mu pripadajo. Začasno omejevanje teh pravic nam povzroča manjšo produktivnost, več dela, večje stroške in na koncu tudi kasnitve rokov in manjši izvoz.

TOV. WIEGELE: Kakšne ukrepe je OO ZK sprejela glede uresničevanja stabilizacijskega programa v TOZD Frotir in kakšna naj bo zaostrena odgovornost članov ZK do posameznih vprašanj življenja in dela v tovarni?

OO ZK je po 21. seji CK ZKJ ponovno pregledala sprejeti stabilizacijski program in ugotovila, da so v njem zajete vse bistvene postavke oz. problematika, ki bi jo morali reševati za doseganje boljših rezultatov gospodarjenja. Ugotovljeni so bili tudi pozitivni rezultati na področju produktivnosti dela, zmanjšanja števila nadur itd. V naslednjih mesecih pa bo potrebno pregledati še nekatere zadolžitve, ki so ostale ne-realizirane in na OO ZK sprejeti pobude in usmeritve za reševanje posameznih vprašanj. Za člane ZK, ki delujejo na določenih strokovnih področjih pa je bila sprejeta obveza, da v okviru svojih nalog pristopijo k reševanju problematike in uresničevanja stabilizacijskega programa. OO ZK pa bo v bodoče dosledneje spremljala uresničevanje sprejetega programa.

V okviru OO ZK je bila obravnavana in sprejeta tudi ocena aktivnosti delovanja komunistov, kar naj bi pripomoglo k boljšemu in aktivnejšemu delu, večji odgovornosti in večji angažiranosti članov ZK pred volitvami in k delovanju v samoupravnih organih in družbeno političnih organizacijah.

TOV. TROBEVŠEK: V zadnjem času se veliko govori o gospodarski stabilizaciji in ukrepih za odpravo težav, s katerimi se srečujemo. Kako kot delavka v neposredni proizvodnji gledate na te ukrepe v tovarni?

Nobeno delo ne more biti tako dobro, da se ga ne bi dalo še izboljšati. To velja tako za nas delavce v proizvodnji, kakor tudi za režijske delavce. V naši enoti mislim, da bi

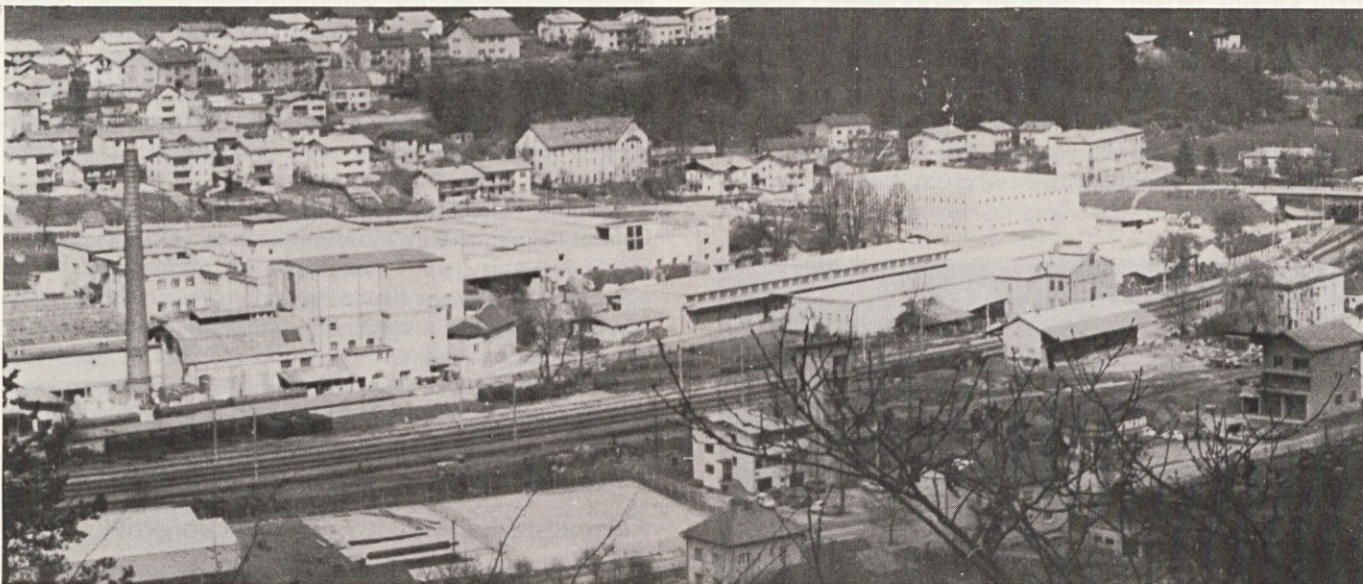
Več moramo storiti za obveščanje

morali bolj paziti na smotrnejšo porabo materiala, saj niso tako redki primeri, ko robilke pri menjavi barv odvijamo sukanec; ne vem, zakaj dobavitelju ne vračamo plastičnih cevok na katerih je navit pikčasti trak. Mlade delavke in novinke imajo v glavnem slabši odnos do brisač in materiala, hodijo po brisačah in tako nastaja blago z napako. Mojstri in sodelavke bi morali temu posvečati večjo skrb in jih vzgajati za boljše delo, paziti bi morali tudi na malenkosti. Delavci, ki se jim „gre“, lahko tudi primerno zaslužimo, le pri kriteriju „kvaliteta“ smo preveč prizadete, napake moramo popravljati, poleg tega pa imamo še nižje faktorje. Mislim, da na vseh mestih nimamo enakega nagrajevanja, saj večkrat vidimo, da se dežurni vzdrževalci v popoldanskem času sprehajajo po tovarni ali sedijo v vratarnici. Na upravi delavke posedajo po oknih s telefonsko slušalko v roki. Če bi imeli nagrajevanje režijskih delavcev bolje urejeno, do tega ne bi smelo prihajati. Za nekatere strokovne delavce tudi ne vemo, kaj delajo in njihovega dela v proizvodnji ne čutimo.

Za napake, ki se pojavljajo pri delu strokovnega kadra in pri poslovanju, bi morali imeti izdelan sistem obveščanja, saj razne govorice povzročajo negotovanje in slabo voljo, včasih so tudi neresnične, pogosto pa ene in druge ostanejo brez odgovora. Ekskurzija DITT-a v Muro je dvignila precej „prahu“, bilo bi ga manj, če bi vedeli, kako, z kaj in na čigav račun je bila organizirana. O obveščanju bi morali več razmišljati in narediti, od vodstva podjetja do sindikata. Ko smo zvedeli za denarno pomoč naši sodelavki, je močno zašumelo, ne moremo pa izvedeti, kdo je za to odgovoren. Delavci v proizvodnji mislimo, da je prav, da se je začela akcija zmanjševanja sredstev za reprezentanco, reklamo itd. Otvoritev in praznovanja ter pogostitve so potrebne, toda te naj bodo skromne ter s primernim številom povabljenih. Prav pa bi bilo, da bi za njih vedeli vnaprej in tudi koliko nas bo vse to veljalo, tako bi bilo tudi manj negotovanj. Večina delavcev nas je pripravljena pošteno delati, če je delo dobro organizirano in če smo zanj primerno nagrajevani. Zlasti tisti, ki smo že dalj časa v Svilanitu čutimo, da smo del njega in nas skrbi za naš jutri. Pomanjkanje dela ob zastojih zaradi pomanjkanja preje nas ne vodi v nedelo, ampak v borbo za vsak komad brisač in s tem pravzaprav povzročamo še večje pomanjkanje dela. Plačane smo samo na osnovi opravljenega dela in naše družine so odvisne od tega zaslužka.

Širša družbena politična kacija za uresničevanje stabilizacijskih programov in 21. seja CK ZKJ nista samo enkratna akcija. Iz sedanjih gospodarskih težav se ne moremo rešiti v kratkem času. Spremeniti bomo morali navade in razvade za daljši čas, več narediti in živeti v okviru realnih možnosti. V zavest nam bo morala prodreti misel: „Nič ni tako dobro, da ne bi moglo biti boljše“ in to geslo naj bi nas spremljalo na vsakem koraku.

Predstavljamo vam litijsko Predilnico

Neprijetno megleno jutro nas je spremljalo na naši poti v Litijo, kamor smo se odpravili, da bi obiskali Predilnico Litijo, našo najpomembnejšo dobaviteljico bombažne preje.

Prijazen sprejem tov. KRALJ Marte, referentke za samoupravo nam je pregnal mračno razpoloženje, ko nam je kot bi „iz rokava stresala“ predstavljala predilnico:

Enovita delovna organizacija

Njihova predilnica je enovita delovna organizacija z dolgoletno tradicijo, saj letos praznuje že 95-letnico obstoja in je druga najstarejša predilnica v Sloveniji. Kljub temu, da je bila tovarna večkrat posodobljena in v zadnjem obdobju opremljena z najnovejšim strojnim parkom, še vedno ni funkcionalna; tovarišica Marta pravi, da je „razmetana“ po vseh obratih. Zaradi omejene nefunkcionalnosti se seveda srečujejo s težavami pri delovnih pogojih, ki jih je v starih tovarniških zgradbah težko urediti.

Letna proizvodnja znaša 6.380 ton preje, od tega večji del bombažne, čeprav v zadnjem obdobju stremijo k povečanju proizvodnje sintetičnih vlaken. Zaradi poslovnih partnerjev, med katere se uvršča tudi Svilanit, proizvodnjo bombažne preje ne bodo zmanjševali, čeprav ni rentabilna.

Enovitost delovne organizacije je redek primer, a so jim rezultati analize, kje in kako bi prerezali delovni proces — za ustanovitev TOZD, vsakokrat pokazali le povečanje režijskih stroškov, bistvenega efekta v poslovanju pa ne. Zato so ostali pri odločitvi, da predilnica še naprej ostane enovita DO.

„Ženska“ predilnica

V delovni organizaciji je zaposlenih 1034 delavcev, od tega 702 ženski. Zaradi izkoriščenosti strojnega parka in potreb po surovinah dela na troizmenskem delu 642 delavcev, pretežno ženskih delavk. Seveda je zato izkoriščenost strojnih zmogljivosti maksimalna — kar 94 %. Žal se smernicam in zahtevam za zmanjševanje nočnega dela žena ne morejo podrediti, zato pa te delavce skušajo zaradi težkih pogojev dela primerno nagraditi z dodatkom za nočno in izmensko delo (270 točk za nočno delo, kar pomeni 22,20

V Predilnici večina žena dela na troizmenskem delu

din na uro in 30 točk za izmensko delo). Da so delavke pravilno nagrajene za delo v težjih delovnih pogojih, nam pove podatek, da je delo PREDICE nagrajeno enakovredno delu KNJIGOVODJE (povprečni OD v letu 1981 v 9 mesecih predice je znašal 11.692.— din, knjigovodje pa 11.071.— din). Primerno nagrajevanje proizvodnih delavcev je prispevalo k zmanjšanju fluktuacije, ki je bila v preteklem letu skoraj 11 %, v letošnjem pa le 5,8 %.

Zaradi modernizacije proizvodnje stremijo k zmanjšanju kadrov (150 delavcev) in pri fluktuaciji nadomeščajo delavce z novimi le, če je nujno potrebno, kar ne velja za režijske delavce, kjer ne zaposlujejo novih delavcev.

Družbeni standard

Čeprav je večina delavcev žensk, ki pretežno delajo na tri izmene posebnih problemov zaradi **varstva otrok**, nimajo. Varstvo imajo zagotovljeno v otroških vrtcih v Litiji in okolici, na možnost ponudbe dvoizmenskega varstva pa med njihovimi delavci ni bilo posebnega odziva.

Zdravstveno varstvo urejajo v lastni ambulanti, za socialno varnost in varstvo pri delu pa skrbe vključno z obratnim zdravnikom, socialna delavka in dva varnostna inženirja.

Omenjeni strokovni delavci zelo aktivno delujejo na področju socialne varnosti, že ustaljeni pa so njihovi „torkovi posveti“, ko pretresajo te in one probleme z omenjenega področja.

Prehrano med delom imajo organizirano v lastnem obratu družbene prehrane, kjer pripravljajo topel obrok za dve izmeni, za nočno izmeno pa močnejšo hladno malico. Delavci dobe malico brezplačno.

Predilci najraje letujejo v počitniškem domu v Novigradu

Delavci Predilnice lahko **letujejo** v dveh prikolicah v Istri, počitniški koči na Veliki planini, največ delavcev pa letuje v počitniškem domu v Novigradu. Ker se v zadnjem času pojavlja veliko zanimanja za letovanje v toplicah, imajo v Čateških toplicah v zakupu dve sobi.

Približno 60 delavcev vsako leto brezplačno letuje v njihovih počitniških objektih (podobna oblika letovanja našemu preventivnemu okrevanju).

Za reševanje **stanovanjskih vprašanj** imajo veliko posluha, saj imajo v lasti kar 470 stanovanjskih enot.

Prevoz na delo z oddaljenejših krajev in zaselkov so uredili z lastnim avtobusom.

Razpravljanje in odločanje

Obveščanje, ki v veliki meri prispeva k dobremu samoupravljanju imajo urejeno prek rednih Informacij (ki izhajajo povprečno 3 krat tedensko), štirinajstdnevnik „Litijski predilec“ pa tudi prenaša zelo sveže informacije. Za informiranje skrbi poklicni delavec in opravlja dela in naloge na področju celotnega informiranja delavcev.

Tov. Marta je poudarila, da so temelj samoupravljanja **samoupravne delovne skupine** (35 samoupravnih enot), ki so pričele delovati v letošnjem letu in se sestajajo enkrat na mesec oz. po potrebi. Njihovo uspešno delovanje takoj na začetku, je prepričalo tudi tiste, ki so v začetku dvomili v uspešnost. Samoupravne delovne skupine nastopajo v 3 funkcijah in sicer:

a) v vlogi zbora delavcev: imenuje se vodja sestanka, ki je praviloma član delavskega sveta,

b) v vlogi sindikalnega sestanka: imenuje se vodja sestanka, ki je praviloma član IO OOS,

c) v vlogi delovnega sestanka, kjer vodi sestanek sam organizacijski vodja skupine.

To je oblika samoupravnega delovanja, kjer delavci razpravljajo in odločajo o nekaterih najpomembnejših zadevah, predlagajo in postavljajo vprašanja z vsakdanjega področja dela in življenja. To pa je tisto, kar so pred tem pogrešali. Na vprašanja na katera ni mogoče odgovoriti na sestanku samoupravne delovne skupine, dajejo strokovne službe odgovore v Informacijah, v zvezi z osebnimi dohodki pa morajo biti odgovori posredovani v treh dneh. Ti sestanki so tudi priložnost za najbolj neposredno obveščanje in za delovne dogovore. Vse pogosteje se na sestankih samoupravnih delovnih skupin delegati delavskega sveta posvetujejo „pred odločanjem“.

Zanimiv je tudi koncept razprave o zaključnem računu. Delavci najprej razpravljajo o **oceni**, ki jo poda glavni direktor. Ta je objavljena v Predilcu in je „glavna kost“, ki se obravnava. Tej oceni sledijo še dopolnilna obvestila objavljena v Informacijah, zadnja informacija pa vsebuje predlog delitve čistega dohodka.

Problema pravočasnosti informiranja skoraj ne poznajo, zato ni čudno, da je njihova ocena o samoupravljanju solidna.

Kaj predstavlja Svilanit v njihovem kolektivu

Tov. Marta se je pri tem vprašanju nasmehnila in dejala: Naši ljudje so vedno gledali na to, da bi obdržali stalne kupce. Glede na to, da ste vi naš „bombažni kupec“ smo pri rekonstrukciji predilnice upoštevali to, vključili pa smo vas tudi v naš srednjeročni program v razširitev zmogljivosti predilnice.“

Tovarišici Marti smo se zahvalili za prijazen sprejem in izčrpne informacije o Predilnici Litiji, o strokovnem področju, predvsem pa sodelovanju obeh delovnih organizacij nam je spregovoril tov. MIRTIČ Jože, direktor delovne organizacije, ki se je že od zgodnjih ur posvečal „sedmi sili“. Pred nami ga je namreč obiskala novinarka Dela.

Svilanit — dolgoletni poslovni partner Predilnice Litija

„Svilanit je po količini naš največji poslovni partner, saj odkupi 25 % bombažne preje (v primerjavi s celotno proiz-

Direktor Predilnice tov. Mirtič Jože

Novosti iz pokojninsko invalidskega zavarovanja

vodnjo bombažne preje) kar predstavlja 120 milj. din ali 11 % celotnega prihodka. Poslovne vezi s Svilanitom, tako v asortimanu kot v proizvodnji so globljšega značaja, kot le tržne. Predilnica je že pred več leti razvijala svoje tehnološke kapacitete prav za namen proizvodnje bombažne sukane preje za Svilanit. Tako smo kot prvo znatno povečanje kapacitet v sukalnici, kjer je več kot 50 % kapacitet angažiranih za Svilanit, druga večja skrb je bila posvečena z novimi investicijami brezvretenske predilnice, ki 100 %-no proizvaja za Svilanit in tudi nadaljnje širjenje in modernizacija proizvodnih kapacitet se usmerja v okviru potreb Svilanita. Investicije v perspektivnem obdobju bodo imele še globlji značaj – skupno vlaganje.

Obe delovni organizaciji sodelujeta poleg teh izrazito komercialnih poslov tudi na vseh drugih področjih medsebojnega povezovanja (tehničnega, samoupravnega in drugih področij).“

Težave Predilnice tudi težave Svilanita

Kolikokrat smo se v letošnjem letu srečevali s problemom preskrbe surovin ni potrebno omenjati, saj smo o tem večkrat pisali in zaskrbljujoče gledali na prazne police s prejo. Jezili smo se na Predilnico, ki ni izdobavljala dogovorjenih količin surovin. Tov. Mirtič je v zvezi s tem pojasnil:

„Predilnica se je že v začetku leta srečala z velikimi problemi normalne oskrbe surovin – bombažnih in sintetičnih in bila v celotnem tekočem letu nenormalno oskrbljena zaradi deviznega sistema, ki je slonel izrazito na fizičnih gibanjih izvoza in adekvatnih možnostih uvoza. Da ne bi prišlo do popolne zaustavitve naše proizvodnje, smo bili prisiljeni prevzeti v letošnjem letu tudi predelovalne posle za Kubo in SSSR, prav tako pa smo morali obseg direktnega izvoza povečati, v kolikor smo hoteli pridobiti devizna sredstva in pravice za uvoz osnovnih surovin. Primorani smo se bili tudi posluževati intervencijskega uvoza preko direktije državnih rezerv, sicer bi prišlo do popolne zaustavitve proizvodnje.

Kljub temu, da Svilanit izvršuje svoje dogovorjene devizne kriterije, ki so bili sprejeti na skupščini SISEOT 9. enote (tekstilne panoge), nismo mogli dobavljati dogovorjene letne količine preje normalno zaradi zgoraj omenjenih vzrokov. Zaostritev deviznega sistema v mesecu septembru, ki na osnovi zveznega odloka koordinacijski odbor v SISEOT-u odloča višino možnosti uvoza, smo prišli do še bolj zaostrene situacije in kritičnosti z oskrbo surovin.

Na Reki v carinskem skladišču že štiri mesece stoji 400 ton neocarinenega bombaža, ki ga je Predilnica plačala z lastnimi in združenimi deviznimi sredstvi in ga ne more sprejeti zaradi že omenjenih zadnjih omejitev.

Tudi za naslednje leto pričakujemo, da se bodo na deviznem področju pogoji še bolj zaostri in bo morala Predilnica svojo poslovno politiko usmeriti izrazito na tiste kupce, ki bodo prevzeto prejo v celoti in pravočasno plačevali z devizami, sicer bo morala tudi v drugem letu iskati rešitve v predelovalnih poslih, tako bombaža kot sintetične.“

Ničkolikokrat je letos tekla beseda o problematiki dobave preje; slišati jo je bilo v strokovnih razgovorih, samoupravnih sestankih in med delavci samimi, ki jih je pomanjkanje preje skoraj privedlo do „prisilnega dopusta“; o njej smo pisali tudi v Kamniškem tekstilcu. Predstavitev Predilnice Litije nam je razjasnila določene probleme, predvsem pa pokazala, da so se njihove težave s preskrbo osnovnih surovin močno odražale tudi pri naši preskrbi.

Poglobljeno sodelovanje je prav gotovo edina rešitev iz težke gospodarske situacije, ki bo Predilnici in naši delovni organizaciji zagotovilo zadosti „belega kruha“.

V Sloveniji se bliža h koncu javna razprava o osnutku Statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, v katerem so predvidene določene dopolnitve in spremembe.

V poglavju, ki opredeljuje določbe o dolgoročnih pravicah iz tega zavarovanja, so predvidene predvsem sledeče vsebinske spremembe:

1. valorizacija pokojnin in drugih denarnih dajatev,
2. novi pogoji in cenzusi za pridobitev pravice iz varstvenega dodatka,
3. opredelitev instituta rekreacije upokojencev,
4. prilagoditev časa uživanja družinskih pokojnin glede na novi zakon o vojaški obveznosti,
5. vštevnosti izplačanih OD v pokojninsko osnovo,
6. določanje najnižje in najvišje družinske pokojnine,
7. zaposlovanje upokojencev,
8. odprava razlikovanja med ožjimi in širšimi družinskimi člani v zvezi s pravico do družinske pokojnine,
9. vštevanje podaljšanega zavarovanja v minimalne pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine, ter še nekatere druge dopolnitve.

Zaradi razumevanja je prav, da se posameznih vsebinskih sprememb dotaknemo posebej.

Pri **valorizaciji pokojnin** naj bi se obvezno upoštevalo pri usklajevanju gibanje nominalnih osebnih dohodkov vseh zaposlenih delavcev v republiki na podlagi podatkov Zavoda za statistiko v SR Sloveniji. Po istem principu naj bi se usklajevale tudi druge denarne dajatve kot so dodatek za pomoč in postrežbo, invalidnine in oskrbnine. Po sedanji ureditvi so se pokojnine usklajevale na podlagi podatkov o gibanju življenjskih stroškov.

V smislu zavarovanja gmotnega položaja upokojencev z najnižjimi pokojninami so predvidene spremembe pogojev za priznavanje pravice do varstvenega dodatka in sicer v načinu ugotavlja premoženjskega mizona in načinu upoštevanja dohodkov. Sicer se bo zaradi milejših kriterijev povečalo število upravičencev do tega dodatka, vendar je to predvideno v srednjeročnih temeljih plana SPIZ.

V zvezi z **rekreacijo upokojencev** je jasneje opredeljen pomen in način pospeševanja rekreacije delavcev in loči posamezno rekreacijo z enkratnim letnim zneskom upravičencem, rekreativno dejavnost v društvih ter gradnjo domov in počitniško-rekreativnih objektov.

Z ozirom na spremembo **zakona o vojaški obveznosti**, ki nalaga služenje kadrovskega roka po končani srednji šoli, se pojavlja tudi vpliv na koriščenje družinske pokojnine otrok, ki se redno šolajo. Gornja meja starosti 26 let, do katere imajo pravico uživati otroci, ki se redno šolajo, se pomakne navzgor za čas prekinitve šolanja zaradi služenja vojaškega roka.

Z razvojem nagrajevanja po delu se spreminja sestava postavk osebnega dohodka, zato novi statut predvideva, da **ne bi v pokojninsko osnovo vštevati denarnih prejemkov**, ki se priznavajo mimo meril nagrajevanja, kot so n.pr. razni dodatki, ki se delavcem dodajajo zaradi upokojitve ali priprave za upokojitve.

Novost je predlog, da bi imeli zavarovanci, ki jim je bila pokojnina odmerjena od zneska najvišje pokojninske osnove, **pravico do ponovne odmere pokojnine**, pri čemer bi še vedno veljal limit, ki bi sicer veljal v letu ponovnega odmerjanja, vendar bi zavarovanec imel pravico do povečanja pokojnine za eventualno razliko do limitiranega zneska najvišje pokojnine.

Statut se bo vskladil tudi z novim zakonom o delovnih razmerjih, ki **odpravlja dvojni status delavca** v delovnem razmerju in upokojenca.

Pri **odpravi razlike med ožjimi in širšimi družinskimi člani** pri pridobivanju pravice do družinske pokojnine gre za novost, po kateri bodo lahko vsi družinski člani enakopravno kandidirali za družinsko pokojnino.

Čas podaljšanega zavarovanja, t.j. zavarovanja pod posebnimi pogoji s plačilom prispevkov naj bi se od sedaj naprej izenačil s ostalo zavarovalno dobo, tako se bo lahko všteval za minimalno dobo (20 in 15 let zavarovalne dobe ob določeni starosti) in za gostoto zavarovalne dobe.

Določene spremembe so predvidene tudi v poglavju statuta, ki opredeljuje rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov. Vsebinske spremembe opredelimo takole:

a) pri določanju drugega ustreznega dela za invalida bo organizaciji združenega dela na osnovi sklepa SPIZ, v katerem bo navedeno samo to, kakšna dela delovni invalid lahko opravlja, ali dela, kakšnih ne more opravljati, tako da bo podana večja možnost za zaposlovanje invalidov v TOZD čim skladneje s kadrovskimi potrebami

b) predlagano je povečanje starostne meje za pridobitev pravice do rehabilitacije za invalide III. kategorije, katerih invalidnost je nastopila pri moških pred 50. letom in pri ženskah pred 45. letom od sedanje meje 45 let za moške in 40 let za ženske. Pravico do poklicne rehabilitacije po določeni starosti bo invalid III. kategorije uveljavljal le na osnovi lastne zahteve.

c) Pri odmerah nadomestil so novosti pri določanju oskrbnin v času poklicne rehabilitacije, ko naj bi delovni invalid prejemal oskrbnino le v času rehabilitacije, v času od pridobitve pravice do nastopa rehabilitacije pa bi dobival OD ali nadomestilo osebnega dohodka iz naslova zdravstvenega varstva

d) Novo je določanje osnove za odmero oskrbnine v primerih, kadar nima zavarovanec osebnega dohodka v tekočem in preteklem letu pred nastankom invalidnosti. V takih primerih bo osnova za odmero oskrbnine zavarovancev osebni dohodek, ki ga je dobil v zadnjem letu za polni delovni čas, revaloriziran na raven OD koledarskega leta, v katerem je nastala invalidnost. Na drugačne temelje je postavljen tudi sistem odmere nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem delu.

e) Pripravljen je predlog, da ne bi nadomestila odmerjali od povprečnih osebnih dohodkov skupin delavcev, v kateri je delal delavec pred nastankom invalidnosti in v kateri dela po nastanku invalidnosti, pač pa naj bi bilo to nadomestilo enako razliki med povprečnim osebnim dohodkom, ki bi ga

delovni invalid glede na rezultate dela določene na ustreznem delu, dobil za tekoče in minulo delo na svojem delu in povprečnim osebnim dohodkom, ki ga za delovne uspehe, dosežene na ustreznem delu, dobiva za svoje tekoče in minulo delo. Na ta način se prehaja k bolj individualnemu odmerjanju nadomestil.

V sedanjem družbenem trenutku je zanimivo vprašanje delovne dobe, določene za pridobitev starostne ali polne pokojnine, vendar pri razpravah o možnosti zmanjšanja delovne dobe ni prišlo do oblikovanja predloga za zmanjšanje.

Stane ZOBAVNIK

Pred rekonstrukcijo kotlovnice

V letih 1982 in 1984 nameravamo preurediti našo kotlovnico. Rekonstrukcija je potrebna zaradi prehoda kotlovnice na dodatno plinsko gorivo in zamenjave manjšega od obeh kotlov z novim. Kapaciteta novega kotla bo tolikšna, da bo z njim mogoče pokrivati toplotne potrebe tovarne Svilanit in Ete samostojno nekaj let.

Izdelano imamo tehnično dokumentacijo za vsa potrebna dela. Projekte so izdelali v Kovinotehni Celje TOZD Inženiring. Izdelan imamo finančni načrt za pokrivanje stroškov rekonstrukcije. Načrt predvideva delitev stroškov med DO Eta in obema temeljnima organizacijama Svilanita in sicer v razmerju porabe toplotne energije.

Kapaciteta novega kotla bo znašala 9.13 MW oziroma 14 ton pare na uro. Skupna kapaciteta obeh kotlov bo znašala tako 15.67 MW, oziroma 24 t pare na uro.

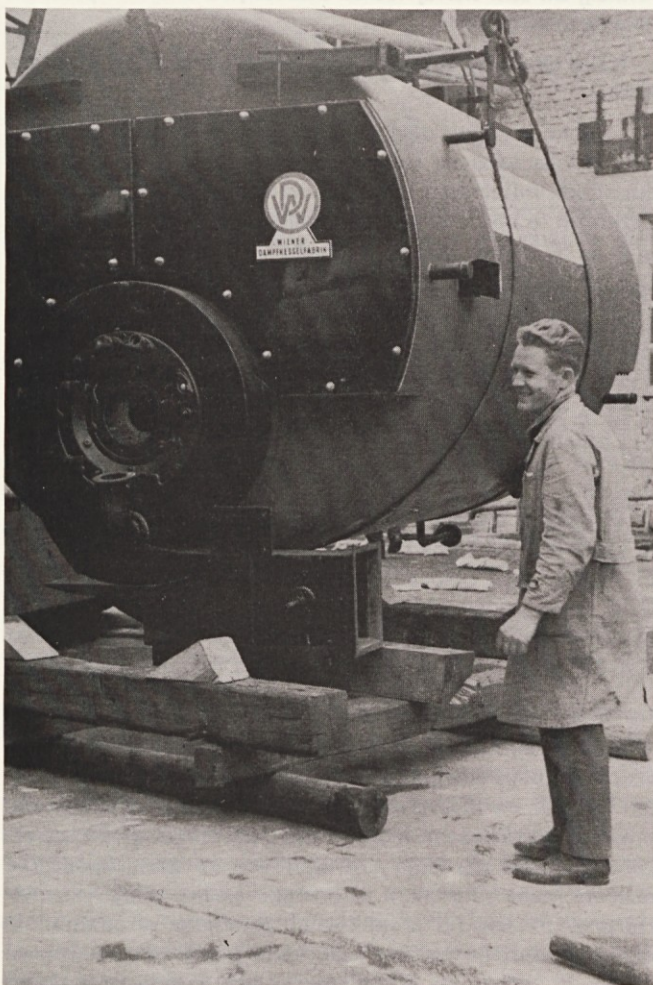
Tako zasnovana kotlarna z obstoječim in novim kotlom povsem ustreza sedanjim in bodočim potrebam po toploti obeh tovarnih.

Predvidevamo, da bodo dela potekala v sledečem vrstnem redu: v letu 1982 bomo realizirali vsa glavna gradbena in nekatera instalacijska dela; v letu 1983 bomo zamenjali manjši parni kotel z večjim, novim in dokončali preostala instalacijska dela; v tem letu bomo tudi pričeli obratovati z novim kotlom in sicer na mazutno kurivo; v letu 1984 ali pa v letu 1985 bomo izvršili priklop plina in ga pričeli tudi uporabljati.

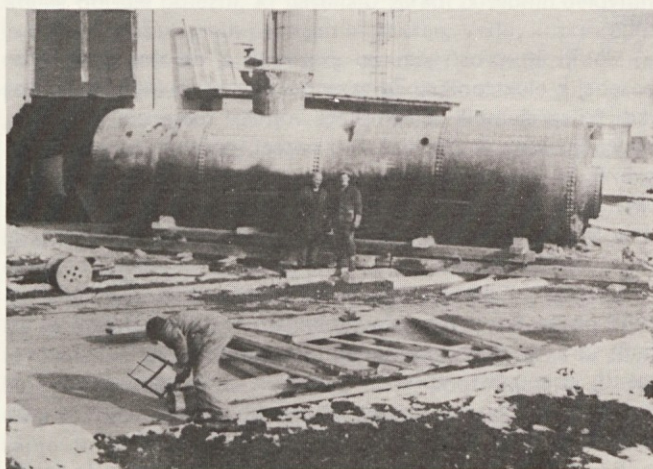
Mislím, da je prav, da se ob tako veliki investiciji spomnimo naše stare kotlovnice, ki nas je grela dolgo dobo še pred letom 1967. Takrat smo kurili še premog. Delo kurjačev je bilo izredno naporno, kapaciteta obeh kotlov pa je bila premajhna, da bi pokrivala toplotne potrebe obeh tovarnih. Zato smo v letu 1968 kupili prvi parni kotel kapacitete 4,8 t pare na uro, pričeli pa smo uporabljati tudi mazut.

Zaradi hitrega naraščanja potreb po toplotni energiji v obeh tovarnah, smo v letu 1972 nabavili še en kotel in sicer kapacitete 10 t pare na uro.

Po takratnih predvidevanjih porasta potreb po toplotni energiji smo ugotovili, da bo kapaciteta kotlov zadostovala do leta 1980.

Tov. Nograšek Ivan je leta 1963 z nasmehom pozdravil novi parni kotel, kajti to je pomenilo slovo od premoga in lopat

Stari kotel se je moral leta 1972 umakniti novemu, toda ni se podal v staro železo, še vedno mogočno stoji pred barvarno in služi za vakuumsko posodo

V zadnjih nekaj letih pa se je vsa energija v svetu in pri nas tako zelo podražila, da smo bili prisiljeni ravnati z njo precej bolj racionalno. Zato bi kapaciteta obstoječih kotlov zadostovala še za nekaj let. Na žalost pa se je pojavila še

druga težava poleg cene in sicer zelo, zelo nesigurna in omejena dobava mazuta.

Na veliko srečo smo tudi v Sloveniji pričeli pravočasno razmišljati o tem problemu in smo pričeli graditi plinovodno omrežje po vsej Sloveniji. Tudi Svilanit je pravočasno pristopil k tej poslovni skupnosti za „Gazifikacijo“ Slovenije, katera pa je zagotovila dobavo plina že v letu 1982.

Zaostreni gospodarski pogoji pri nas pa so nekoliko zavrlji izdelavo plinskega omrežja in tako so preložili priklop Svilanita na plinsko omrežje na leto 1984.

Zato nam naš program rekonstrukcije kotlovnice in priklop na plinsko omrežje zagotavlja po letu 1984 boljšo oskrbo s toplotno energijo, saj bomo imeli na razpolago zemeljski plin in mazut.

Omeniti moram, da uporaba zemeljskega plina ne bo pocenila pare, pač pa nasprotno, toda prehod na uporabo plina je nujen predvsem zaradi zanesljivega obratovanja kotlovnice. Zakonska določila in priporočila energetikov pa so taka, naj bi se nove kotlovnice gradile na trda goriva, torej premog. Ko bi v Svilanitu prešli na uporabo premoga, bi se srečali s nemogočim prostorskim položajem. Če bi uporabili edini razpoložljivi prostor – tovarniški park za shrambo premoga, bi imeli komaj desetdnevne zaloge.

Bogo WIEGELE

Stanetovih 30 in 50 let

Minevajo dnevi, tedni, leta. Le tu in tam se ustavi človekov korak, misel preleti prehojeno pot, pogled se upre v prihodnost. Običajno takšni trenutki nastopijo ob prelomu let, ob človekovih življenjskih jubilejih. Tako sva s Stanetom Zobavnikom ob njegovem jubileju „srečanju z Abrahamom“ in ob njegovem 30 letnem članstvu v ZK kramljala o tem, kakšna je njegova pot, o njegovem vsakdanjiku in pogledu na jutrišnji dan.

„Otroška leta so se mi končala z vojno vihro druge svetovne vojne. S svobodo se je tudi zame začejalo samo-

Pomembna življenjska jubileja

stojno življenje, odločiti se je bilo treba za poklic. Zanimala me je tehnika, stroji, avtomobili. Doma je bilo v prvih letih vojne za to malo možnosti, vleklo me je v svet, želel sem oditi v Češko, učiti se v avtomobilsko industrijo. Klonil sem ob očetovi želji, da ostanem doma. Skušal sem razumeti očeta, ki je izgubil dva sinova v vojni, da tretjega ne želi izgubiti v svobodi z odhodom v širni svet.

Leta 1946 sem se v Induplati v Jaršah začel učiti za obratnega električarja in ob tem hodil v obrtno šolo v Mengšu. Izučil sem se, odslužil vojaški rok in do 1957 leta ostal v Jaršah. Odšel sem v Melodijo v Mengeš in ob delu študiral in leta 1963 dokončal elektro-tehnično šolo. S 1. majem 1963 leta sem začel delati v Svilanitu.

Obrat v Šmarci sem kot domačin poznal, primerjava z Induplati, takrat moderno tovarno, me je vzpodbujala, da bi se tudi v Svilanitu dalo delati z manj truda in napora. Še danes se spominjam V cevčnice brez vsake naprave in ustavke, opazoval sem delo sestre in sovaščanov, in ugotavljal, da tehnika lahko veliko pomaga človeku. V svojih hotenjih sem naletel na razumevanje sodelavcev in vodstva podjetja, s skupnimi napor in dobrim sodelovanjem smo razvijali in izboljševali strojno opremo in izgrajevali objekt za objektom na današnji lokaciji. Na ta leta ustvarjanja ter prijateljskega in strokovnega sodelovanja mi ostajajo lepi spomini. Z rastjo kolektiva pa se trgajo tudi medsebojne človeške vezi, težje je najti skupni jezik in pot.“

Letošnje leto praznuješ tudi 30-letnico članstva ZK. Z družbeno političnim delom pa si verjetno pričel že prej, saj so bila merila za sprejem v Partijo še malo drugačna od današnjih?

„V mladinski organizaciji sem delal v obrtni šoli in v tovarni Induplati. To delo je bilo tudi osnova, da sem bil sprejet za kandidata za člana KP, staž kandidata pa je trajal 18 mesecev. Spominjam se, da sem kot kandidat za člana bil zadolžen za organiziranje družabnega življenja mladih delavcev, ki so iz vasi in kmetij bili sprejeti na delo v tovarno Induplati. Akcija industrializacije je bila glavna naloga.

Iskren stisk rok, zahvala za Stanetovo dolgoletno prizadevno in požrtvovalno delo

Mladina je tudi dosti sodelovala pri udarniških akcijah izgradnje porušenih vasi, tako smo sodelovali pri obnovi Moravč in na Zlatem polju. Pomembna je bila tudi naloga oz. akcija obveznega odkupa saj je bilo s hrano v prvih povojnih letih veliko težav. Ob tem sem se spomnil neprijetnega dogodka, ko sem srečal človeka, ki je bil deležen pomoči iz obveznega odkupa, v kasnejših letih kot družbenopolitični delavec in član v komisiji za ugotavljanje premoženja, ko je bil isti na spisku neupravičenih bogatašev. Včasih so človekova pota čudna in nerazumljiva.

Pred odhodom na odsluženje vojaškega roka sem bil sprejet v članstvo ZK, politično delo je bilo sestavni del mojega življenja. V tovarnah, kjer sem bil zaposlen in v krajevni skupnosti sem opravljal celo vrsto bolj ali manj pomembnih funkcij, bil sem skoraj vse od sekretarja OO ZK do predsednika delavskega sveta.“

Kako gledaš na politično delo danes v primerjavi s preteklostjo?

„Način in pogoji dela so se spremenili. V prvih povojnih letih je bila osnovna naloga v preobrazbi vasi, vzgajanje industrijske miselnosti in vključevanje mladih v industrijo. Težko jih je bilo odtrgati od zemlje. Disciplinarnost in zavest sta bila na visokem nivoju. Sestanki so bili izven delovnega časa, z udeležbo ni bilo težav, obravnavali smo konkretne interne in lokalne zadeve. Vse je bilo usmerjeno k boljšim rezultatom. Do izraza je prihajala samoiniciativa. Interesi delavcev so se, dokler se ni začelo razvijati samoupravljanje, izražali predvsem preko sindikata in partije. Danes mislim, da je sedaj samoiniciativa in pripravljenosti za delo premalo, čakamo na direktive od zgoraj, premalo smo konkretni in dosledni.

Delovanje delegacij za samoupravne interesne skupnosti in družbeno politične skupnosti mislim, da še ni takšno, kot bi moralo biti, delovanje samoupravnih organov TOZD in OZD je na mnogo višjem nivoju. S kadrovsko politiko pa bi morali doseči boljše razporeditev zadolžitve, saj večje število funkcij hromi kvaliteto samoupravnega in političnega dela.“

Ali si zadovoljen s svojim strokovnim delom v tovarni?

„Moje želje in ambicije so bile usmerjene k tehniki, na vzdrževanju in energetiki te potrebe lahko zadovoljujem. Z leti in glede na zdravstveno stanje si le želim, da bi se malo umaknil operativnemu delu in več delal strokovno in ustvarjalno. K temu nas silijo tudi svetovne in naše gospodarske razmere, cene surovinam in energiji rastejo, zaloge niso neizčrpne, to nas sili k racionalni porabi in varčevanju. V razvoju industrije pa smo tudi začeli prekomerno uničevati naravo in zadnji čas je, da smo se tega zavedli in skušamo stvari popravljati, ker pa je zelo drago. Ugotavljam pa, da se pri tem obnašamo dvoletno, v tovarni drugače kot v krajevni skupnosti, enkrat kot uničevalci, drugič kot uporabniki.“

Kako izrabljaš tvoj prosti čas in kakšne so želje za prihodnost?

Hobiji in prosti čas so povezani z delom, s tehniko, posebej z elektroniko. Za razstavo na obrtni šoli sem izdelal radijski sprejemnik iz nemškega vojnega materiala in na tem področju sem se izživljal tudi naprej, poseben poudarek pa posevečam industrijski elektroniki. Človek se mora izobraževati in iti v korak s časom, sicer ga čas prehiti. V takšnem delu in razmišljanju ter razvijanju mi minevajo prosti popoldnevi in tudi prazniki.

Le telo in zdravje terjata od mene, da se zagnanost in želja po novem prilagajata funkcijam življenja. Upam, da se bom pri družbenopolitičnem delovanju nekoliko razbremenil, prepustiti moramo mesta in delo mladim, svežim močem in idejam. Upam, da mi bo zdravje vsaj za silo služilo“.

Beseda za besedo, misel za mislijo se prepletajo in razvijajo. Nekaj misli in utrinkov iz Stanetovega življenja in dela naj danes ustavijo vašo misel. Ko nas iz dneva v dan priganja delo, često pozabljamo, da je naš sodelavec—človek. Ob njegovem dvojnem jubileju in skoraj dve desetletji dolgem delu v tovarni pa to skoraj moramo storiti.

Tudi v Svilanitu že telovadimo

Tekstilna idnustrija predstavlja v naši republici zelo pomembno vejo gospodarstva, saj je bilo v Sloveniji že leta 1975 od skupno 310500 zaposlenih v industriji, v tekstilni stroki zaposlenih kar 49500 delavcev, to pa predstavlja 16 %. Za tekstilno industrijo je seveda značilna predvsem ženska delovna sila. V letu 1975 je bilo v tekstilni industriji zaposlenih 37500 žena, kar predstavlja 75,80 % delovne sile. Ta procent je najvišji v Sloveniji, kjer je tudi najvišji procent zaposlenih žena (43 %). Zaradi tega je zaščita delavca v tekstilni industriji še celo pomembna.

Pri nas imamo to službo precej razvito in dobro vpeljeno. Za delavce skrbita v tem smislu pri nas službi varstvo pri delu in posebna panoga medicinske vede, imenovana medicina dela.

Že Hipokrat je nekoliko stoletij pred novo dobo opozoril, da se mora pri ugotavljanju bolezni in pri ocenjevanju njihovih vzrokov upoštevati tudi poklic bolnika. Že leta 1700 je izšlo v Modeni knjiga Bernardina Ramazzinija „Bolezni dela“. V njem je avtor prvič sistematično in za tisti čas zelo originalno v celoti obdelal področje patologije dela. Od takrat je bilo napisanih še veliko del in razprav, v katerih so se znanstveniki, strokovnjaki ukvarjali s poklicnimi boleznimi: zastrupitvami, poškodbami zaradi fizikalnega delovanja, boleznimi, ki jih povzročata vdihavanje različnih vrst prahu itd. Ob opisu posameznih poklicnih bolezni so navadno našteje različne industrije ali proizvodni procesi kot možni izvori bolezni oziroma poškodb.

Kljub tem zgodnjim začetkom se je ta veda začela razvijati pri nas šele nekaj let po drugi svetovni vojni. Šele leta 1965 je pri nas izšla podobna knjiga, kot je tista, ki je izšla v italijanskem kraju Modeni že pred približno 250 leti. Ta knjiga opisuje bolezni, ki nastajajo zaradi posebnih delovnih pogojev v posameznih panogah industrije. Vedo, ki proučuje delovne pogoje v posameznih panogah in bolezni, ki se pojavljajo v zvezi s tem, imenujejo medicina dela.

Ta, razmeroma mlada veda je šele pred desetimi leti dobila v Ljubljani svoj inštitut. Ne ukvarja se toliko z zdravljenjem temveč bolj s preprečevanjem obolenja. V tej smeri delujejo varnostni inženirji in tehniki skupno z medicinskim osebjem, proučujejo človeku škodljivo delovanje raznih dejavnikov, ki se pojavljajo na posameznih delovnih mestih, jih skušajo odstraniti, ali vsaj zmanjšati njihov škodljiv vpliv s pomočjo raznih naprav na delovnem mestu ali z zaščitnimi sredstvi za delavca. Za uspešno delovanje te službe je nujno, da je seznanjena z vsemi podrobnostmi delovnega procesa na vseh delovnih mestih in pa da najde razumevanje in sodelovanje v idnustriji. Malokje je družba tako poskrbela za delavce kot pri nas, kjer ga ščitijo zelo strogi predpisi o varstvu pri delu in zaščiti delavca.

Kako težko je včasih obleči zaščitno obleko, obuvalo, čelado, rokavico ali zaščitna očala pa vendar so ta sredstva rešila že marsikatero življenje.

Zato nosijo barvarji zaščitne škornje, ki jih ščitijo pred delovanjem jedkih tekočin in vlage, varilci morajo uporabljati zaščitna očala in zaslonke, delavke, ki pretežno stojijo, morajo imeti ortopedske čevlje, ki preprečujejo celo vrsto težav od ploskih nog do težav s hrbtenico; na vseh delovnih

mestih, ki so izpostavljena prahu, so vgrajene prezračevalne in vlažilne naprave; delavci, ki so izpostavljeni ropotu naj bi v ušesih nosili dušilce . . . in še mnogo malenkosti je, ki pa v zaključeni celoti veliko pomenijo za izboljšanje delovnih pogojev. Vsem delavcem naj bi po možnosti zagotovili najbolj idealne pogoje za delo. Prostori naj bodo zračni in svetli. Na sedečih delovnih mestih naj bi bili stoli in mize prirejeni tako, da omogočajo delo ob najbolj naravni drži telesa.

Kjer ne moremo ustvariti najbolj idealnih pogojev za delo, skrbi ta služba za delavce s posebnimi ukrepi kot so bolj pogosti sistematični pregledi, premeščanje delavcev na druga delovna mesta, predlogi za okrevanje, napotki za telesno vadbo, aktivni odmor, življenje in gibanje v naravi, rekreacija in podobno.

V naši šivalnici smo v oktobru uvedli za robilke in delavke, ki delajo na delovnem mestu popravilo napak, preventivno telovadbo. Te delavke opravljajo svoje delo v sedečem položaju, ob neprestanem ponavljanju istih gibov, in obremenitvi istih mišic. Enolično delo začne sčasoma nevzpodbudno vplivati na duševnost delavk. Stalno isti gibi obremenjujejo le določene skupine mišic, vse ostale pa ostajajo ves delovni čas neaktivne. Ker želimo, da bi imeli vsi naši delavci čim boljšo fizično sposobnost, smo se povezali s fizioterapevtsko službo in se domenili o vsem potrebnem za uvedbo telovadbe med delovnim časom. Naša socialna delavka, sama vneta pripadnica vseh vrst rekreacije in športa na sploh je hitro osvojila vaje. Na kasete je posnela nekaj prijetnih in živahnih melodij, ki vaje še posebno popestrijo.

Začetek je bil sramežljiv

Po treh mesecih smo postale pogumnejše, z nestrpnostjo čakamo svojih deset minut

OBISK V ŠIVALNICI

Enakomerno drdranje strojev v oddelku za robljenje brisač po dolžini in širini nam ob vstopu v šivalnico pove, da se dekleta na svojih delovnih mestih borijo za normo. Enakomerni gibi rok se z neverjetno naglico ponavljajo — roke se v enakomernih presledkih stegujejo in krčijo, stegujejo in krčijo . . . kot da bi telovadile. Žal so od te „telovadbe“, ki traja za delavke v šivalnici dobrih sedem ur, ob zaključku dela krepko utrujene. Nekatere začutijo ob koncu celo bolečine v križu, v eni roki ali v ramenu.

Kako se bodo počutile ob zaključku delavnika odslej, ko bodo imele med delavnim časom 10 minut razgibalnih vaj? Jih bo to oviralo pri doseganju norme?

Bodo potem lažje delale, ali bodo morda še bolj utrujene?

Bodo zmogle te vaje? Bodo telovadbo sprejele v svoj delavnik, kot nekaj normalnega? Ali jih bo to motilo?

S temi vprašanji in dvomi smo se napotili v šivalnico deset minut pred dvanajsto.

Delavke so bile že zbrane v garderobi, prijetna, lahkotna melodija je napolnila prostor in preglasila lahne vzdihne in stokanje delavk ob začetnih težavah pri vajah. Že dolgo niso telovadile, večina je bila zadnjič v telovadnici takrat, ko so še guliše šolske klopi. „Pa še tedaj nam je telovadba večkrat odpadla. Če nismo znali matematike, ali pa se nam je pri branju preveč zatikalo, nas je učiteljica kaznovala tako, da smo se učili namesto telovadili.“

Druga je spet tožila, da je udi ne ubogajo, tretja se je jezila na svoje „stare“ kosti. Še in še je bilo problemov, ki pa niso bili resnični problemi. Delavke so z vneto in prizadevanjem sledile gibom delavke, ki je vajo vodila. Vsak dan je šlo bolj gladko in lažje. Telo je postajalo vsak dan bolj ubogljivo. Tako je bilo na začetku, so pripovedovale. Sedaj jim je ta telovadba prišla v navado in ko se urin kazalec bliža napovedanemu času telovadbe, že čutijo, kako so jim te minute razgibavanja dobrodošle in dragocene.

Na delovnem mestu robilka po širini in dolžini dela 47 delavk, na delovnem mestu popravilo napak pa 8. Med robilkami po širini prevladujejo mlade delavke, 34 je priučnih, 9 pa kvalificiranih. 21 delavk dela na tem delovnem mestu od enega do petih let, deset delavk od sedem do deset let in 12 delavk od deset do 16 let. Med delavkami na delovnem mestu robljenje po dolžini sta dve kvalificirani in dve priučeni, na tem delovnem mestu delajo od sedem do 11 let. Od osmih delavk na delovnem mestu popravilo napak sta dve kvalificirani in 6 priučeni. Pri tem delu so od štirih do šestnajst let.

„Če hočemo izpolniti normo, moramo v našem delavniku zarobiti 860 brisač,“ pripoveduje robilka še vsa zadihana od telovadbe. Meni, da bo sedaj, ko telovadijo, svojo normo lažje izpolnila, saj se vrne na delovno mesto „kot prenovljena“, ob glasbi se razvedri in z vajami razgiba svoje telo. In potem gre delo spet hitro „kar samo od sebe naprej“.

„Mislim, da je čas za telovadbo dobro izbran. Ob sedmih pijemo kavo, ob devetih imamo malico in okoli dvanajste ure je potem to razgibavanje že potrebno. Po neprestanem sedenju telo resnično otrpne. Že nekaj korakov sem in tja mi zelo koristi, da potem spet lažje sedem in šivam“. Druga spet meni, da so vaje zelo koristne, saj so prirejene tako, da si razgibajo ravno tiste mišice ki jih pri delu manj ali skoraj nič ne uporabljajo. Tako vzpostavijo z vajo neke vrste ravnotežje.

Zvonka pravi, da je bilo prvi dan malo smešno, ko je vsaka po svoje posnemala vodjo vaje in se trudila premakniti okorele ude v pravo smer. Kasneje niso videle v tem nič več smešnega in sedaj vsak dan komaj čakajo, da napoči čas telovadbe. Dragi ima zelo rada glasbo, z vadbo ob glasbi se razvedri in potem mnogo lažje dela. Justa je zadovoljna s telovadbo in vesela je, da smo nekaj naredili zanje. Mnogo lažje dela in zaveda se, da telovadba koristi njenemu telesu. Tudi Tatjana rada telovadi. V začetku so se delavke nekoliko sramovale ena pred drugo, potem pa so se na vaje navadile in sedaj je telovadba nepogrešljiv sestavni del njihovega delavnika. Tudi Štefka rada telovadi, čeprav je še pred kratkim mislila, da sploh ne bo mogla več delati zaradi vnetja živcev v rokah in še drugih težav. Bila je v zdraviliščih, kjer je poleg druge terapije morala vsak dan intenzivno telovaditi in to ji je tako pomagalo, da sedaj sploh ne misli več na to, da ne more delati. Telovadbo med delovnim časom je z veseljem sprejela, saj to je nadaljevanje njene terapije. Telovadbe je vajena iz zdravilišča in sedaj z lahkoto izpolnjuje priporočila zdravnikov, naj redno telovadi, ko ima telovadbo še med delovnim časom. Meni, da bo tako lahko še dolgo delala. Tako sem med drdrajočimi stroji prišla tudi do Marije. Radovedna sem bila, kaj mi bo povedala o njihovi telovadbi, a me je presenetila z novico, da ona pa ne telovadi. Pravi, da ima doma, v gospodinjstvu dovolj telovadbe. Resnično, te telovadbe imamo najbrž vse „Svilanitovke“ doma čez glavo, ko se prestavljamo od štedilnika do mize pa morda še v sobo. Samo, ali je to tisto pravo, kar si želi naše telo po sedem urnem sedenju, ko zaradi upočasnjenega krvotoka niso vse mišice enako prekrvavljene, ko zaradi zastoja krvi v nekaterih delih, zastajajo osnovni življenjski procesi v našem telesu? Prav gotovo ne. Ko smo najbolj utrujene, izčrpane, brez volje do dela, ne smemo pasti na posteljo, ali občepati v kotu kot kup nesreče. Takrat je čas za kratko razgibalno vajo telesa in takoj se bomo bolje počutile, pa naj bomo utrujene od umskega ali fizičnega dela. Najbrž bo tovarišica Marija tudi kmalu ugotovila, da telo potrebuje vsestransko razgibavanje in se bo pridružila sodelavkam pri telovadbi.

Delavke so zadovoljne, da se jim ta čas vadbe — 10 minut upošteva kot režija, in jih to ne ovira pri borbi za doseganje norme.

Ko sem zapuščala šivalnico, po telovadbi, sem imela občutek, da so stroji bolj veselo in živahno drdrali, obrazi delavk so bili sproščeni. Prijetna je zavest, da so delavke sprejemljive za novosti, pa naj se zdijo v začetku še tako čudne in nemogoče. Sedaj so za ta nov ukrep navdušene in hvaležne.

O marljivi, vedri in nasmejani sodelavki Nežki

Malo je delavcev v Svilanitu, ki je ne bi poznali, saj je v podjetju „preživela“ skoraj 28 let. Letos v oktobru je odšla v zaslužni pokoj tov. Nežka BERLIC iz kontrolnega oddelka v TOZD FROTIR. Odšla pa je tudi iz DE 14 – konfekcije plaščev, s katero je bila zadnjih 10 let neločljivo povezana. „Saj je bilo lepo med vami“, je dejala ob slovesu, „toda tudi doma me čaka še dovolj dela“.

Že zgodaj se je izučila za šiviljo v znani obrtni delavnici v Kamniku. Tu se je pod strogim očesom mojstrice naučila natančnosti, reda in discipline. In tako je tov. Nežka ostala ves čas svojega dela v Svilanitu – skromna, delovna in disciplinirana.

V „Svilanit“, takrat še obrtno podjetje, je prišla leta 1949 na izdelavo kravat, šalov in rut. Čeprav je bila poklicna šivilja, je morala tedaj poprijeti za vsako delo: pometanje po delavnici in kurjenje peči je spadalo v delokrog vsake „nove“ šivilje. Malico so si nosili od doma in jo pogreli kar v delavnici. Vendar takšnega negodovanja kot je danes, ni bilo. „Veseli smo bili, da smo imeli delo“, pravi danes Nežka. V začetku je bilo mnogo strahu pred normo, vendar se je skupini hitro privadila in tudi sama dosegala dobre rezultate. V letu 1951 je redno delo v podjetju prekinila zaradi varstva otroka; prevzela je izdelavo kravat na domu. Po štirih letih se je spet vrnila za šivalni stroj v takratni „Jugopamuk“, ki pa je bil že pod okriljem Svilanita. Delala je na izdelavi kravat, robljenju brisač in šivanju plaščev. Tedaj je bila norma za

izdelavo plašča 8 ur, precej je bilo še ročnega dela. Seveda je bil način dela povsem drugačen in tudi strojev s pripomočki, kot so danes, ni bilo.

V začetku 70. let je prišla v kontrolni oddelek kot kontrolor plaščev. Delo je rada opravljala, dostikrat pa je bilo tudi precej „napeto“. Najbolj se je bala reklamacij, posebno, ko se je začelo delo za zahtevnejši izvozni trg. Vendar Nežkinemu ostremu očesu nobena napaka ni ušla. Večkrat je bilo treba „v kontrolo“ k našim kooperantom – na STŠ Kranj, kasneje „Triglav“, Otiški vrh, itd. Zadnje mesece pred odhodom pa smo tov. Nežko pregovorili, da je prevzela naloge medfaznega kontrolorja v konfekciji. Tu pa je v njeno, sicer z zadovoljstvom opravljeno delo, padla marsikatera grenka kaplja, česar si s svojim zgledom, dobre delavke prav gotovo ni zaslužila.

Vendar se danes tov. Nežka spominja le lepih trenutkov svojega dela in vseh v Svilanitu, ki so jo imeli radi – marljivo, vedro, nasmejano. In takšno bomo to našo ljubo sodelavko tudi obdržali v spominu.

Sonja BENKOVIČ

Domača naloga za enega igralca

Mladinci smo se odločili, da popestrimo kulturno življenje v Svilanitu in smo v novembru povabili v našo delovno organizacijo igralca Daretu Ulago, ki nam je predstavil Partljičevo monodramo NEKOČ IN DANES. To je igra za enega igralca z enostavno vsebino in vsakdanjega življenja delavske družine in zaradi tega zanimiva prav za vsakogar izmed nas.

Tako smo v četrtek, 19. novembra popoldan mladi pripravili obrat družbene prehrane za to kulturno prireditev in s skrbjo v srcih pričakovali prve gledalce. Resnično smo se razveselili, ko so prvi gledalci prihajali že pred sedmo uro in upanje, da bo prostor vsaj do polovice zaseden, je naraščalo. Minute do sedme ure so se vlekle, igralec je že prišel, peščica gledalcev v menzi pa se nikakor ni hotela povečati. Kljub maloštevilni udeležbi je Dare Ulaga stopil na improvizirani oder, gledalci smo utihnili in se v pričakovanju zazrli vanj. V trenutku se nam prikaže v vlogi očeta Frančka, ki obiskuje večerno šolo s hudimi skrbmi in pripravami za naslednji šolski dan. Velike preglavice mu dela učenje pesmi o domači vasi, „uka želja“ pa ga nenehno spravlja k uki želji, da pridno sega po steklenici piva in žganja, ki mu jih žena skupaj z doručkom pripravi za večerjo. Ker mu pesem ni šla najbolje in se mu nasploh zdi „trapasto“ to učenje, ki se ga je moral lotiti, da bi ga mlajši ne izpodrinili iz „delovnega stolčka“ in seveda oškrtnili pri plači, se posveti pisanju domače naloge z naslovom Nekoč in danes. Ja, ja, zares škoda, da ni doma njegovega prijatelja šoferskega inštruktorja, ki mu je vedno doslej kar dobro napisal naloge.

In razmišlja naprej . . . Ja, nekoč, nekoč . . . Spominja se, kako je njegov atej odhajal z vlakom na fronto. Mama je jokala, njemu pa se je to čudno zdelo, saj se je peljal z vlakom, kar si je tedaj sam tako vroče želel. In vrnitev njegovega atēja domov se mu je zdela še bolj neumna saj ga brkača sploh ni prepoznal, mati in atej pa sta si tekla

To je pa naša vedra Nežka

nasproti tako hitro, kot bi se jima kam mudilo... Pa saj bosta zdaj skupaj ostala...

Tudi njegovim spominom na šolska leta, učiteljico in nasploh življenja v domači vasi, smo se nasmejali do solz.

In danes... Saj se ve, že njegova trapasta šola je dokaz, kako se nam dan današnji nič kaj dobrega ne obeta.

Ampak tega vendar ne more zapisati za domačo nalogo, zato razmišlja, ob pridnem nalivanju žganja, ki boljše dene za spomin kot pivo, od kod bi prepisal kaj pametnega za domačo nalogo. Pa se domisli hčerkinе šolske torbe in seveda njenega zvezka domačih nalog. Ponosen obrača strani in hvali hčerkino bistrumnost in smisel za pisanje. A ponos plahni, ko prebira „resnico“ o njem in družinskih članih. Razočaran utopi svojo jezo v zadnjih kapljicah pijače in v „uki želji“, da bi mu ne bilo treba v šolo, opusti učenje in pisanje domače naloge za prihodnji dan.

Celotna vsebina monodrame je aktualna in velik pečat ji daje preprost jezik in seveda zabavni vložki, ob katerih smo se vsi od srca nasmejali. Po preteku dobre pol urice smo se bogatejši za utrinek s slovenske kulturne scene zahvalili igralcu Ulagi, da nas je obiskal in nam ponovil svojo že več kot dvestokrat uprizorjeno monodramo. Res prijeten večer je bil za nami.

Pa še tole. V Svilanitu se trudimo, da bi popestrili kulturno življenje, pa vedno naletimo na gluha ušesa poslušalcev in gledalcev. Otvoritve razstav se nam zdijo nezanimive, monodrama pa je sploh nevedna našega ogleda. Ali je tako majhnemu odzivu na vabilo kriva le naša nezainteresiranost za kulturo ali morda temu botruje čas prireditve? Ne vem, če bi bil čas res lahko pravo opravičilo. Že teden dni prej smo vedeli za prireditev in bi si ta dan res lahko odtrgali pol urice svojega dragocenega prostega časa. Ob pesmi, barvah, govornih besedi ali igri bi se sprostili po napornem delovnem tednu.

SEVEDA, ČE BI VSE TO VKLJUČILI V DELOVNI ČAS, PA GLEDALCEV VERJETNO NE BI MANJKALO.

Marinka HRIBOVŠEK

Slike vabijo pogled

Kot tovarniški praznik septembra, smo tudi Dan republike popestrili s priložnostno razstavo slik. Uvodni program k razstavi in v počastitev Dneva republike so pripravile dijakinje Pedagoške gimnazije iz Ljubljane. Jožica, Romana, Anka, Milena in Janja so zrecitirale nekaj pesmi Mateja Bora in Karla Destovnika-Kajuha ter s tem priklicale spomin na veliki dan na „rojstvo naše socialistične svobodne Jugoslavije“.

To pot se je kolektivu predstavila slikarka—amaterka tov. FERLEC KATARINA, kar je za našo delovno organizacijo, pretežno ženski kolektiv, še posebej zanimivo. Morda bomo čez leta odkrili med delavkami tudi kakšen domač talent v slikanju, ki se danes še skriva, saj se je tov. Katarina s to razstavo tudi prvič predstavila širšemu občinstvu. Marsikdo od posameznikov jo sicer pozna, marsikomu tudi lepša sta-

novanje kakšen njen izdelek, vendar do razstav ni čutila potreb. Naj jo na kratko predstavim tudi ostalim v delovni organizaciji, ki na otvoritev iz kakršnega koli vzroka niso mogli priti.

Slikarka — amaterka prvič pred občinstvom

Tov. Katarina izhaja iz delavske družine, rodila se je leta 1900 v Škofji Loki, kjer je obiskovala tudi osnovno šolo. S pridobivanjem znanja je nadaljevala v Zagrebu, kjer se je izučila za krznarko. V Zagrebu je delala do vojne. Ko je ostala brez dela, se je vrnila k staršem v Škofjo Loko ter se na očetovo pobudo začela ukvarjati celo s slikarstvom. Tudi doma se ni zaposlila in po poroki je ostala le gospodinja, ob prostem času pa se je rada skušala s čopičem in iskanjem barv ter jih prenašala na platno, les, svilo. Motive si je velikokrat poiskala kar iz kakšne zanimive razglednice. Rada slika rože, pokrajino in tudi ljudi. Njene slike so za pogled vabljive in prijetne. To je res, saj je s svojimi deli v oljni tehniki velikokrat pokrila vsakdanje življenjske potrebe. Nekatere slike so opravile tudi dolgo pot do praznih sten, ki so jih popestrile celo v daljni Ameriki.

Izredno me preseneča njena volja do dela, saj še danes rada kaj naslika in ravno ta zagnanost do dela in slikanja jo ohranja še sedaj polno življenja in vedrine.

Za njeno pripravljenost pokazati svoje slike tudi našemu kolektivu in prisostvovati na otvoritvi razstave, se ji v imenu nas vseh topla zahvaljujem in želim, da bi bila njena jesen življenja polna sonca.

Ivana SKAMEN

Izgubili smo pokal

Prijazno sobotno jutro je obetal prijetno športno srečanje — TROBOJ med Dekorativno iz Ljubljane, Induplati iz Jarš in našo tovarno. Vse tri ekipe so seveda nestrpnost pričakovale športni obračun in si želele osvojiti pokal, ki je leto dni domoval v Svilanitu.

Tekmovanje se je pričelo ob 8. uri zjutraj z odbojko, namiznim tenišom, streljanjem, kegljanjem, malim nogo-

metom in nekoliko kasneje tudi šahom. Kot mravlje smo hiteli na vse strani in se zopet vračali na zbirališče — tovarniški park, kjer se je vse dopoldne napeto odvijala odbojka. Ivan je z dupliškega strelišča prišel razočaran nad našimi strelci, Hasib pa si je zadovoljno mel dlani zaradi odličnih rezultatov igralcev in tako nekako prebolel razočaranje nad igalkami namiznega tenisa. Šahisti so se tačas zagrizeno borili za točke, nogometaši pa so kljub boljši igri od preteklih let izgubljali na igrišču pred Osnovno šolo Toma Brejca. Kegljači-ce so na kegljišču v Jaršah podrli kar lepo število lesov, Jože pa je blestel kot najboljši podiralec kegljev.

Prvi rezultati, ki so pričeli deževati s prvimi dežnimi kapljami so grozili lanskoletno osvojenemu pokalu novega skrbnika. Razočarani smo upali, da nas bo odlična odbojka naših fantov še spravila na čelo vodstva, a nam je končni seštevek točk porušil vse upe. Za las smo pristali v zlati sredini — na drugem mestu.

Razglasili smo rezultate v naši menzi:

KEGLJANJE:

1. mesto DEKORATIVNA	2226 lučajev
2. mesto SVILANIT	2141 lučajev
3. mesto INDUPLATI	2027 lučajev

STRELJANJE:

Moški:

1. mesto DEKORATIVNA	495 krogov
2. mesto INDUPLATI	437 krogov
3. mesto SVILANIT	403 kroge

Ženske:

1. mesto INDUPLATI	409 krogov
2. mesto DEKORATIVNA	382 krogov
3. mesto SVILANIT	335 krogov

ŠAH:

1. mesto DEKORATIVNA	39 točk
2. mesto SVILANIT	36 točk
3. mesto INDUPLATI	21 točk

NAMIZNI TENIS:

Moški:

1. mesto SVILANIT	6 točk (2 zmagi)
2. mesto INDUPLATI	3 točke (1 zmaga)
3. mesto DEKORATIVNA	1 točka (0 zmag)

Ženske:

1. mesto DEKORATIVNA	3 točke (1 zmaga)
2. mesto INDUPLATI	2 točke (1 zmaga)
3. mesto SVILANIT	2 točke (1 zmaga)

MALI NOGOMET:

1. DEKORATIVNA
(Induplati—Dekorativna 1:1,
Svilanit—Dekorativna 1:4)	1 zmaga
2. INDUPLATI
(Induplati—Dekorativna 1:1,
Svilanit—Induplati 3:5)	1 zmaga
3. SVILANIT	0 zmag

ODBOJKA:

Moški:

1. mesto SVILANIT	2 zmagi	(Svil.—Dekor. 2:0
Indupl.—Svil. 0:2)
2. mesto INDUPLATI	1 zmaga	(Indup.—Svil. 0:2,
Dekor.—Indup. 1:2)
3. mesto DEKORATIVNA	0 zmag	

Ženske:

1. mesto DEKORATIVNA	1 zmaga	(Svil.—Dekor. 0:2)
2. mesto SVILANIT	0 zmag	
- DO Induplati ni imela ekipe.

SEŠTEVEK TOČK:

Panoge	Dekorativna	Induplati	Svilanit
Kegljanje	3	1	2
Streljanje			
— moški	3	2	1
— ženske	2	3	1
Šah	3	1	2
Namizni tenis			
— moški	1	2	3
— ženske	3	2	1
Mali nogomet	3	2	1
Odbojka			
— moški	1	2	3
— ženske	3	—	2
SKUPAJ	22 točk	15 točk	16 točk

EKIPNA UVRSTITEV:

1. mesto DEKORATIVNA	22 točk
2. mesto SVILANIT	16 točk
3. mesto INDUPLATI	15 točk

Odlično kosilo po Karlovem receptu nas je spravilo zopet v dobro voljo in se potolažili z rekom iz „pamtiveka“: **VAŽNO JE SODELOVATI IN NE ZMAGATI!**

Prihodnje leto se bo obračun ponovil; prav lahko se zgodi, da se pokal vrne, kamor sodi! Če bomo boljši, se ve!

Nasvidenje v Gozd Martuljku

SPREJEM „NOVOPEČENIH“

1. ZOBAVNIK JOŽICA por. VRHOVNIK	DE 10
2. HALER POLONA por. TURK	DE 10
3. NOGRAŠEK JOŽE	DE 20
4. ADROVIČ RAGIP	DE 13
5. HRIBAR DUŠAN	DE 15
6. DROLC MARIJA por. MILIČ	DE 14
7. SPRUK MARIJA por. SUŠNIK	DE 14
8. ČEVKA ANICA por. ŠKRJANC	DE 41
9. LIPOVŠEK DANILO	DE 20
10. MLAKAR MARI por. SLAPNIK	DE 41
11. ZLATNAR DUŠAN	DE 20
12. RAK ANDREJ	DE 15
13. BURJA SREČO	DE 20
14. PIKL IGOR	DE 20
15. LIPOVŠEK SREČO	DE 20
16. ŠUŠTAR MAKSA por. LIPOVŠEK	DE 10
17. NOVAK MIRO	DE 13
18. KALIŠNIK MARIJA por. GRILC	DE 14
19. BUSAR KARLO	DE 30
20. KROPIVŠEK DANICA por. BUSAR	DE 14

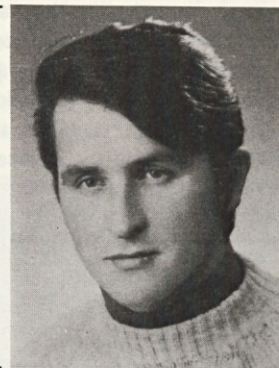
Korak v novo življenje, v srečo, pa tudi v nove preizkušnje

Pavla MENČAK

Po sledih fotoarhiva

JAKOBU V SPOMIN

Nikakor se nismo mogli sprizniti z žalostno novico, da nas je v 38 letu starosti zapustil naš sodelavec VRANKAR Jakob. V naši delovni organizaciji se je zaposlil za nekaj mesecev že leta 1963 kot snemalec, od leta 1972 pa je bil kot mazač strojev, naprav in priprav v vzdrževalni delovni enoti. Bil je marljiv in vesten delavec, kljub bolezni, ki ga je veliko prezgodaj iztrgala iz naše sredine. Med sodelavci je bil priljubljen zaradi tovariškega odnosa in bil je vedno pripravljen pomagati.

Na zadnji poti smo ga pospremili iz domače hiše, kjer je zapustil svojo ženo, našo sodelavko in dva odraščajoča otroka. Zato je bilo naše slovo še težje in zadnja pot na pokopališče v Šmartno v Tuhinjski dolini tistega torkovega popoldneva 24. novembra zelo bridka.

Ostal nam bo v lepem spominu, saj se ga bomo spominjali kot dobrega delavca in resničnega tovariša.

Sodelavci

ZAHVALA

Ob boleči izgubi mojega dragega moža VRANKAR Jakoba se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem za izrečeno sožalje, spremstvo na njegovi zadnji poti in pomoč ter razumevanje, ki mi je bilo v veliko tolažbo v bridkih urah boleče izgube.

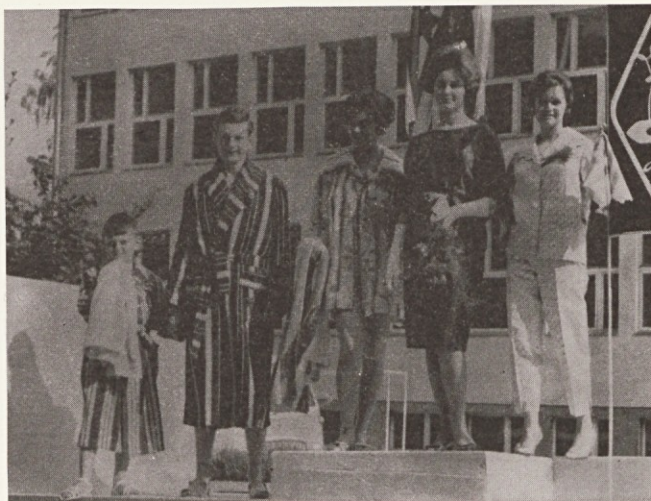
VRANKAR Marija

NAŠ PRVI PRAZNIK

Bilo je leta 1962, ko smo s pridnimi rokami in trdim delom v slabih pogojih dela dosegli prvo milijardo prometa. Zatulila je tovarniška sirena, mi pa smo bili tega velikega uspeha veseli in ponosni. Ob naši ograji se je gradila nova tovarna, soseda „Eta“ in v teh prostorih smo imeli naš prvi tovarniški praznik. Tisto leto so bile prvič podeljene nagrade za 10-letno delo. Imeli smo krajši kulturni program, nekaj besed pa nam je spregovoril tudi takratni direktor tov. Marcijan Stane. Pogoščeni smo bili z litrom vina, klobaso in napolitankami. Najbolj vesele in zanimive so bile športne igre: tek v vrečah, polževe dirke s kolesi in vlečenje vrvi.

V prostorih, kjer smo praznovali, je bil na tleh beton. Sedeli smo na dolgih lesenih klopek (deske) in na marsikateri neylon nogavici je „ušla“ zanka.

Toda bilo je prisrčno in veselo.

Bili smo tudi manekeni

Čakajoč na prvi tovarniški praznik leta 1962

„KAMNIŠKI TEKSTILEC“
LETNIK XIX, ŠT. 10–11 1981
GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE
„SVILANIT“ KAMNIK
GLASILO UREJEUJE UREDNIŠKI ODBOR:
Alenka Doplihar, Stankovič Brane, Okorn Tomaž
Wiegele Bogo, Jerman Anton
Tehnični urednik: SKAMEN IVANA
Odgovorni urednik: BORIS ZAKRAJŠEK
NAKLADA: 800 IZVODOV
Tisk: Mestni muzej Idrija

Delavci iz „uprave“ v letu 1956

